

Ενταξιακές Πρακτικές Στην Σχολική Τάξη: Ποιές Είναι, Ποιούς Αφορούν και Πώς Εφαρμόζονται.

ΕΛΕΝΑ Π. ΣΟΥΚΑΚΟΥ, UNIVERSITY OF ROEHAMPTON, U.K.

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

17 Ιανουαρίου, 2023

Συστάσεις

Σχετικά με αυτό το σεμινάριο

01

Τι εννοούμε με τον όρο ένταξη;

02

Τι γνωρίζουμε για την ένταξη στην
προσχολική εκπαίδευση;

03

Ένταξιακές Πρακτικές και
προυποθέσεις υλοποίησης.

UN 2030 SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

United Nations

Department of Economic and Social Affairs
Sustainable Development

- Home
- SDG Knowledge ▾
- Intergovernmental Processes ▾
- HLPF**
- SIDS ▾
- Partnerships
- Engage ▾
- News
- About

Goals

4

Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία

Περιεχόμενα

[Πρόλογος](#)

[Εισαγωγή](#)

[Πυλώνας I: Το Κράτος στην υπηρεσία του Ατόμου με Αναπηρία](#)

[Πυλώνας II: Προστασία των Δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία](#)

[Πυλώνας III: Προσβασιμότητα](#)

[Πυλώνας IV: Συμμετοχή σε κάθε έκφραση της ζωής](#)

[Πυλώνας V: Αφύπνιση της κοινωνίας και της Δημόσιας Διοίκησης](#)

[Πυλώνας VI: Σιρόνεις και Ανάπτυξη](#)

Στόχος 12: Εκπαίδευση και Κατάρτιση για όλους

Δείκτες: νέο θεσμικό πλαίσιο συμπεριληπτικής/ενταξιακής εκπαίδευσης, ολοκλήρωση Στρατηγικού Σχεδίου Δράσης, νέο σύστημα πρώιμης παρέμβασης στην προσχολική εκπαίδευση, αριθμός και ποσοστό μαθητών σε ειδικά σχολεία και υποστηρικτικές υπηρεσίες (παράλληλη στήριξη, τμήματα ένταξης), αριθμός και ποσοστό αύξησης ανθρώπινου δυναμικού και υλικών πόρων για την υποστήριξη πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία στην εκπαίδευση, αριθμός επικαιροποιημένων και νέων προγραμμάτων σπουδών και αναλυτικών προγραμμάτων, αριθμός επιμορφωτικών προγραμμάτων για πολιτικές και δράσεις για την πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, αριθμός συμμετεχόντων στις επιμορφωτικές δράσεις, ετήσια έκθεση για την περιβαλλοντική και μαθησιακή προσβασιμότητα, πορίσματα πιλοτικών προγραμμάτων, διαμόρφωση κοινών προδιαγραφών για την εξασφάλιση συνθηκών προσβασιμότητας και δράσεων στήριξης των ατόμων με αναπηρία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, δημιουργία οδηγού προσβασιμότητας στη διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση, έκθεση αποτίμησης λειτουργίας του θεσμού των Τμημάτων Ένταξης και της Παράλληλης Στήριξης, έκθεση σχετικά με την ενίσχυση της φωνής των μαθητών και φοιτητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

1. Αναπτύσσουμε και υλοποιούμε Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης [*] για την ισότιμη πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία σε μία ποιοτική, συμπεριληπτική/ενταξιακή εκπαίδευση
 - ο Δημιουργούμε νομοθετικό πλαίσιο ικανό να προάγει τον συμπεριληπτικό/ενταξιακό στόχο. Σχεδιάζουμε επιμέρους νομοθετικές ρυθμίσεις και μελετάμε την ανάγκη σύνταξης νέου νομοθετικού πλαισίου.
 - ο Ενισχύουμε τις ενταξιακές δομές εκπαίδευσης και υποστήριξης.
 - ο Διασφαλίζουμε την ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτική τριτοβάθμια εκπαίδευση και σε ποιοτική δια βίου εκπαίδευση για όλους.
 - ο Βελτιώνουμε την προσβασιμότητα των σχολείων, των Πανεπιστημίων, των δομών διά βίου εκπαίδευσης, των Κέντρων Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ), της κεντρικής υπηρεσίας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και των

Τι σημαίνει η
ένταξη για σας;

VIDEOS

<https://connectmodules.dec-sped.org/connect-modules/resources/videos/video-1-12/>

<https://connectmodules.dec-sped.org/connect-modules/resources/videos/video-1-17/>

Γιατί να Προωθήσουμε την Ένταξη από την Προσχολική Εκπαίδευση?

- Θετικά μαθησιακά αποτελέσματα και οφέλη για την ανάπτυξη όλων των παιδιών.
- Οι κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, σχέσεις, και αντιλήψεις δεν έχουν σταθεροποιηθεί ακόμα.
- Η πρόωμη παρέμβαση/εξειδικευμένες πρακτικές → πιο αποτελεσματικές στην πρόωμη ηλικία και στο λιγότερο περιβάλλον.

Τι γνωρίζουμε
για την ένταξη;

Ένταξη στην προσχολική ηλικία

- Μια σύνθετη, πολυδιάστατη έννοια.
- Δεν υπάρχει ένας ορισμός που να χρησιμοποιείται καθολικά.
- Η ένταξη στην εκπαίδευση αποτελεί μια μορφή ένταξης στην κοινωνία.

INCLUSION DEFINITION: United Nations CRPD, Right To Inclusive Education

“The right to inclusive education encompasses a transformation in culture, policy and practice in all formal and informal educational environments to accommodate the differing requirements and identities of individual students, together with a commitment to remove the barriers that impede that possibility. It involves strengthening the capacity of the education system to reach out to all learners. It focuses on the full and effective participation, accessibility, attendance and achievement of all students, especially those who, for different reasons, are excluded or at risk of being marginalized. Inclusion involves access to and progress in high-quality formal and informal education without discrimination. It seeks to enable communities, systems and structures to combat discrimination, including harmful stereotypes, recognize diversity, promote participation and overcome barriers to learning and participation for all by focusing on well-being and success of students with disabilities”.

UN CRPD Committee, General comment No 4: Right to inclusive education (2016).

Early Childhood Inclusion: A Joint Position Statement of DEC and NAEYC

April 2009

Early Childhood Inclusion

A Joint Position Statement of the Division for Early Childhood (DEC) and the National Association for the Education of Young Children (NAEYC)

Today an ever-increasing number of infants and young children with and without disabilities play, develop, and learn together in a variety of places – homes, early childhood programs, neighborhoods, and other community-based settings. The notion that young children with disabilities¹ and their families are full members of the community reflects societal values about promoting opportunities for development and learning, and a sense of belonging for every child. It also reflects a reaction against previous educational practices of separating and isolating children with disabilities. Over time, in combination with certain regulations and protections under the law, these values and societal views regarding children birth to 8 with disabilities and their families have come to be known as early childhood inclusion.² The most far-reaching effect of federal legislation on inclusion enacted over the past three decades has been to fundamentally change the way in which early childhood services ideally can be organized and delivered.³ However, because inclusion takes many different forms and implementation is influenced by a

wide variety of factors, questions persist about the precise meaning of inclusion and its implications for policy, practice, and potential outcomes for children and families.

The lack of a shared national definition has contributed to misunderstandings about inclusion. DEC and NAEYC recognize that having a common understanding of what inclusion means is fundamentally important for determining what types of practices and supports are necessary to achieve high quality inclusion. This DEC/NAEYC joint position statement offers a definition of early childhood inclusion. The definition was designed not as a litmus test for determining whether a program can be considered inclusive, but rather, as a blueprint for identifying the key components of high quality inclusive programs. In addition, this document offers recommendations for how the position statement should be used by families, practitioners, administrators, policy makers, and others to improve early childhood services.

Division for Early Childhood of the
Council for Exceptional Children
27 Fort Morris Road | Missoula, MT 09904
Phone 406.543.0672 | Fax 406.543.0667
Email dec@dec-sped.org | Web www.dec-sped.org

naeyc

National Association for the Education of Young Children
1609 15th Street NW | Washington, DC 20039-1426
Phone 202.232.8777 Toll-Free 800.424.2491 | Fax 202.326.1846
Email naeyc@naeyc.org | Web www.naeyc.org

“Early childhood inclusion embodies the values, policies, and **practices** that support the right of every infant and young child and his or her family, regardless of ability, to participate in a broad range of activities and contexts as full members of families, communities, and society. *The desired results of inclusive experiences for children with and without disabilities and their families include a sense of belonging and membership, positive social relationships and friendships, and development and learning to reach their full potential.* The defining features of inclusion that can be used to identify high quality early childhood programs and services are access, participation, and [systemic] supports.” (DEC, 2009)

**Τι μας δείχνει η
έρευνα;**

Η ένταξη έχει θετικά μαθησιακά αποτελέσματα για όλα τα παιδιά με ή χωρίς αναπηρία

National Professional Development Center On Inclusion (2011); Barton & Smith, (2015)

Οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών μπορεί να αποτελέσουν ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια για την υποστήριξη παιδιών με διαφορετικά μαθησιακά Προφίλ

(Orr, 2009; National Professional Development Center on Inclusion, 2011).

**Οι εκπαιδευτικοί
ενδέχεται να μην είναι
επαρκώς
προετοιμασμένοι να
υποστηρίξουν παιδιά
με ειδικές
εκπαιδευτικές
ανάγκες**

National Professional Development Center Inclusion
(2011)

Οι εξειδικευμένες πρακτικές και παρεμβάσεις αποτελούν βασικά συστατικά υψηλής ποιότητας ένταξη

(Odom, Buyssee, & Soukakou,
2011; Barton, 2015; NDPCI,
2009)

Η διαρκής επιμόρφωση είναι απαραίτητη για την πρακτική εφαρμογή προγραμμάτων ένταξης

National Professional Development Center Inclusion (2011)

Η συνεργασία
μεταξύ οικογένειας,
εκπαιδευτικού
προσωπικού και
ειδικών είναι
βασικό θεμέλιο για
την
αποτελεσματική
ένταξη

National Professional Development Center on Inclusion

Helping states achieve an integrated professional development system that supports high quality inclusion

Research Synthesis Points on Quality Inclusive Practices

In April, 2009, two national organizations working on behalf of young children—the Division for Early Childhood of the Council for Exceptional Children (DEC) and the National Association for the Education of Young Children (NAEYC)—completed two years of historic and collaborative work with the release of a joint position statement on inclusion¹. This document provides brief descriptions and supporting references for the evidence-based and promising practices that support early childhood inclusion. These practices are organized into three major sections corresponding to the defining features of high quality early childhood inclusion as described in the joint position statement:

- Access**—removing physical barriers, providing a wide range of activities and environments, and making necessary adaptations to create optimal development and learning for individual children;
- Participation**—using a range of instructional and intervention approaches to promote engagement in play and learning activities, and a sense of belonging for every child; and
- Supports**—creating an infrastructure of systems-level supports for implementing high-quality inclusion.

(Barton & Smith 2015; Guralnick & Bruder, 2016; National Professional Development Center Inclusion, 2011)

Η Ένταξη στην Ελλάδα

- Δεν υπάρχει κοινός εθνικός ορισμός για την ένταξη στην προσχολική ηλικία.
- Ένταξη είναι ο όρος που χρησιμοποιείται από τον νόμο. Η «παράλληλη στήριξη» αποτελεί το εξέχον μοντέλο με περιορισμένη καθοδήγηση στην εφαρμογή της.
- Υπάρχουν λίγα διαθέσιμα στοιχεία για την παροχή ένταξης στην προσχολική ηλικία.

Θεσμικό Πλαίσιο Παράλληλης Στήριξης (ΠΣ)

«Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (3699/2008), οι μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορούν να φοιτούν σε σχολική τάξη του γενικού σχολείου, με παράλληλη στήριξη-συνεκπαίδευση, από εκπαιδευτικούς Ειδικής Αγωγής Εκπαίδευσης (ΕΑΕ), όταν αυτό επιβάλλεται από το είδος και τον βαθμό των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών. Η παράλληλη στήριξη παρέχεται σε μαθητές που μπορούν με κατάλληλη ατομική υποστήριξη να παρακολουθήσουν το αναλυτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα της τάξης, σε μαθητές με σοβαρότερες εκπαιδευτικές ανάγκες όταν στην περιοχή τους δεν υπάρχει άλλο πλαίσιο ΕΑΕ (ειδικό σχολείο, τμήμα ένταξης) ή όταν η παράλληλη στήριξη καθίσταται απαραίτητη».

Νόμος 4368/2016

Ο νόμος 4368/2016 ορίζει ότι σκοπός των τμημάτων ένταξης είναι η πλήρης ένταξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία στο σχολικό περιβάλλον και ο εκπαιδευτικός του τμήματος ένταξης θα πρέπει να υποστηρίζει τους μαθητές εντός του περιβάλλοντος της τάξης τους, σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς των γενικών τάξεων, με στόχο τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων και των διδακτικών πρακτικών.

(Law 4368/2016 άρθρο 82, παράγραφος 5).

Ένα μακρύ ταξίδι από...

Την «κανονικοποίηση».. στην ενσωμάτωση ..στην ένταξη

Που Συμβαίνει η Ένταξη;

- Γενική εκπαίδευση
 - Δημόσιες δομές προσχολικής εκπαίδευσης (Ομάδες παιχνιδιού/παιδικοί σταθμοί/ νηπιαγωγείο)
 - Ιδιωτικές
 - Ειδικά κρατικά προγράμματα ('Head start', 'Children's Centers')
- Ειδικές εκπαιδευτικές δομές
 - Τμήμα ένταξης (Resource Room)
 - Special Units on site (UK) (ειδικό τμήμα στο ίδιο σχολικό κτήριο)
- "Reverse Mainstreaming" (Ειδικές τάξεις ενσωμάτωσης παιδιών τυπικής ανάπτυξης)
- Σε ολική ή ορισμένη χρονικά ένταξη

Ποιούς Περιλαμβάνει?

- Διοικητικό προσωπικό
- Παιδαγωγοί/Εκπαιδευτικοί
- Βοηθητικό εκπαιδευτικό προσωπικό
- Σύμβουλοι επαγγελματικής ανάπτυξης
- Ειδικοί παιδαγωγοί/ Ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό
- Θεραπευτές/ Εξειδικευμένοι επαγγελματίες
- Μαθητές
- Οικογένεια

Διαφορετικά Μοντέλα Παροχής Υπηρεσιών

Service Delivery Systems

- Θεραπεία εντός του τμήματος ένταξης (Push-in therapy)
- Θεραπεία εκτός του τμήματος ένταξης (Pull-out therapy)
- Θεραπευτικές παρεμβάσεις/υπηρεσίες υγείας, κοινωνικές και εκπαιδευτικές εντός ή εκτός της δομής εκπαίδευσης.

Ποιά Στοιχεία Δημιουργούν Ένα Ενταξιακό Τμήμα Υψηλής Ποιότητας;

Επιστημονικά τεκμηριωμένες ενταξιακές πρακτικές (evidence-based practices)

Για τη σχολική τάξη

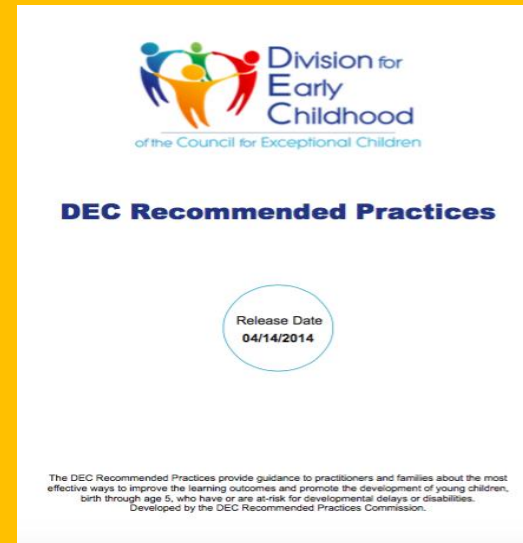
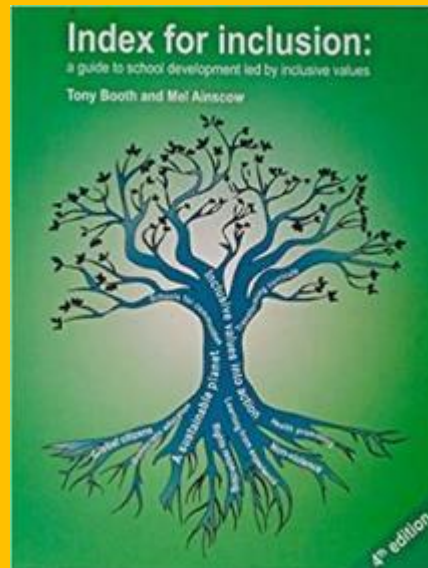
- Προσαρμογές του φυσικού χώρου
- Πρακτικές για την υποστήριξη της εξατομικευμένης μάθησης και ενεργούς συμμετοχής των παιδιών
- Πρακτικές για την υποστήριξη αλληλεπιδράσεων μεταξύ των παιδιών
- Πρακτικές υποστήριξης των παιδιών για την κοινωνικοσυναισθηματική/προσωπική ανάπτυξη
- Αξιολόγηση και παρακολούθηση της προόδου των μαθητών

Για τη σχολική δομή

- Σχολική Ηγεσία/Διοίκηση
- Διεπιστημονική Συνεργασία
- Συνεργασία Μεταξύ Σχολείου και Οικογένειας
- Δια Βίου Μάθηση/ Επιμόρφωση
- Πρακτικές Μετάβασης

Βέλτιστες Ενταξιακές Πρακτικές

- Index for Inclusion (Booth, 2011) ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ
- Division of Early Childhood Recommended Practices (DEC, 2015) Η.Π.Α
- Special Education Needs Code of Practice (SEN Code of Practice 2015)
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Διάλειμμα!

Προσαρμογές Του Χώρου, των Υλικών Και Του Εξοπλισμού

- **Κατηγορίες Προσαρμογών Του Χώρου, των Υλικών Και Του Εξοπλισμού**

- Περιβαλλοντικές Προσαρμογές Στο Χώρο για προσβασιμότητα (ταμπέλες στους χώρους, χρήση οπτικών βοηθημάτων, δημιουργία χώρων που προάγουν την ιδιωτικότητα των παιδιών)
- Προσαρμογές στα υλικά και εξοπλισμό (παιχνίδια, βιβλία, εργαλεία, φωτογραφικό υλικό, σκαλοπατάκι για ανεξάρτητη πρόσβαση, περπατητής)

(Barton, Pribble, & Joseph in Barton & Smith 2015, chapter 5)

Προσαρμογές Του Χώρου, των Υλικών Και Του Εξοπλισμού

Οι χώροι των τάξεων είναι προσβάσιμοι στα παιδιά. Τα υλικά και ο εξοπλισμός είναι προσβάσιμα στα παιδιά.

Πρακτικές που ενθαρρύνουν την ανεξάρτητη προσβασιμότητα (access) και χρήση (π.χ οι χώροι των τάξεων σηματοδοτούνται με εικονικά σύμβολα (picture symbols) και οπτικές οδηγίες)

Οι ενήλικοι παρακολουθούν (monitor) το πώς τα παιδιά έχουν πρόσβαση στον χώρο και υποστηρίζουν τα παιδιά να χρησιμοποιούν τα υλικά.

Οι ενήλικοι υποστηρίζουν τα παιδιά στο να μετακινούνται στο χώρο και να χρησιμοποιούν τα υλικά ανεξάρτητα και με λειτουργικό τρόπο.

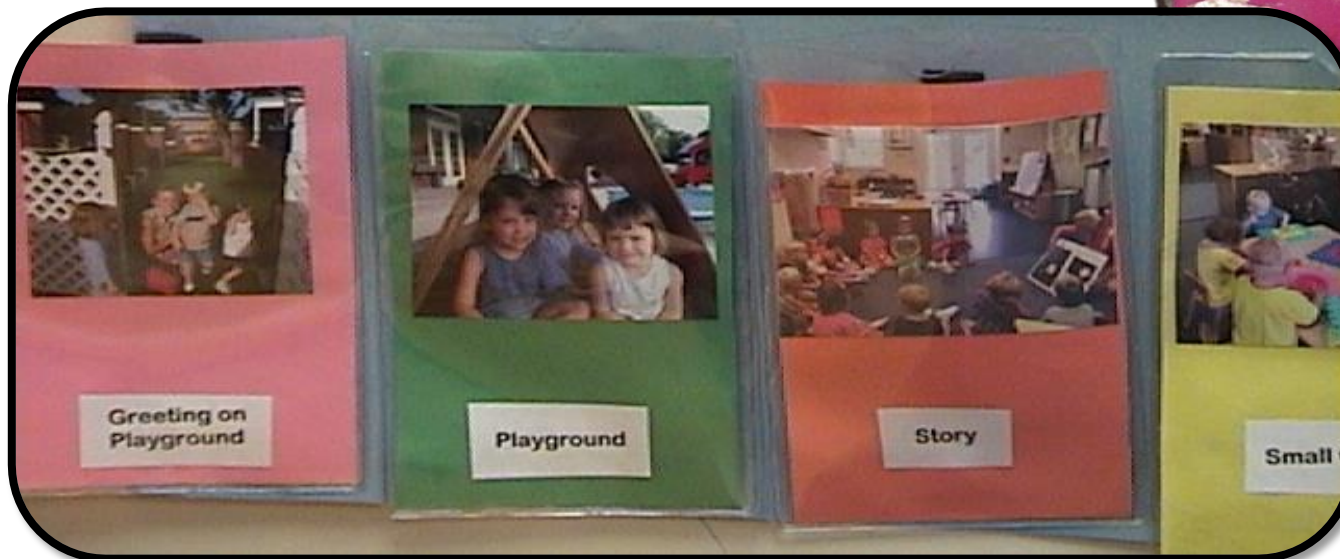
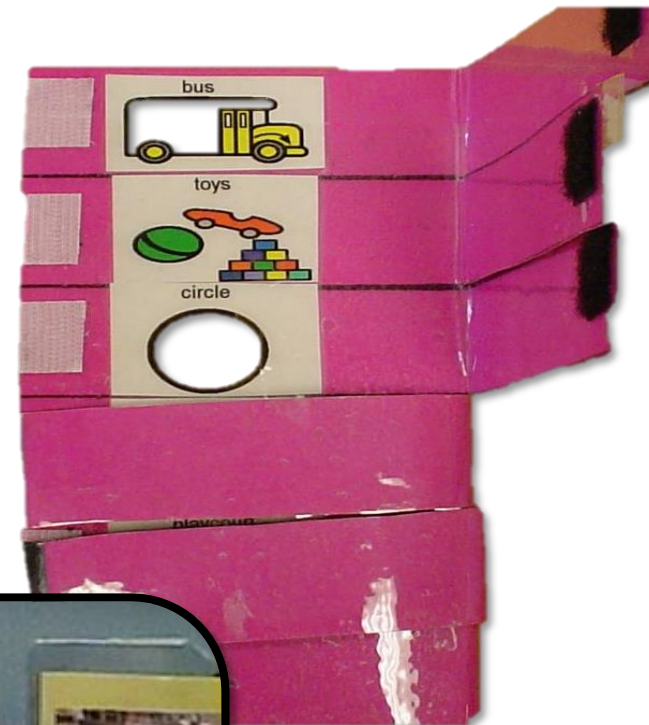
Οργάνωση του χώρου, υλικών, και εξοπλισμού για την υποστήριξη εξατομικευμένων μαθησιακών αναγκών των παιδιών.

(Hemmeter, Ostrosky & Fox 2021; Barton & Smith 2015; Soukakou 2016)

Copyright ©
A

Παραδείγματα οπτικά προγράμματα

Letter of the Week Hh

Number of the Week 4

Color of the Week BLACK

Shape of the Week CIRCLE

www.mocomilans.com

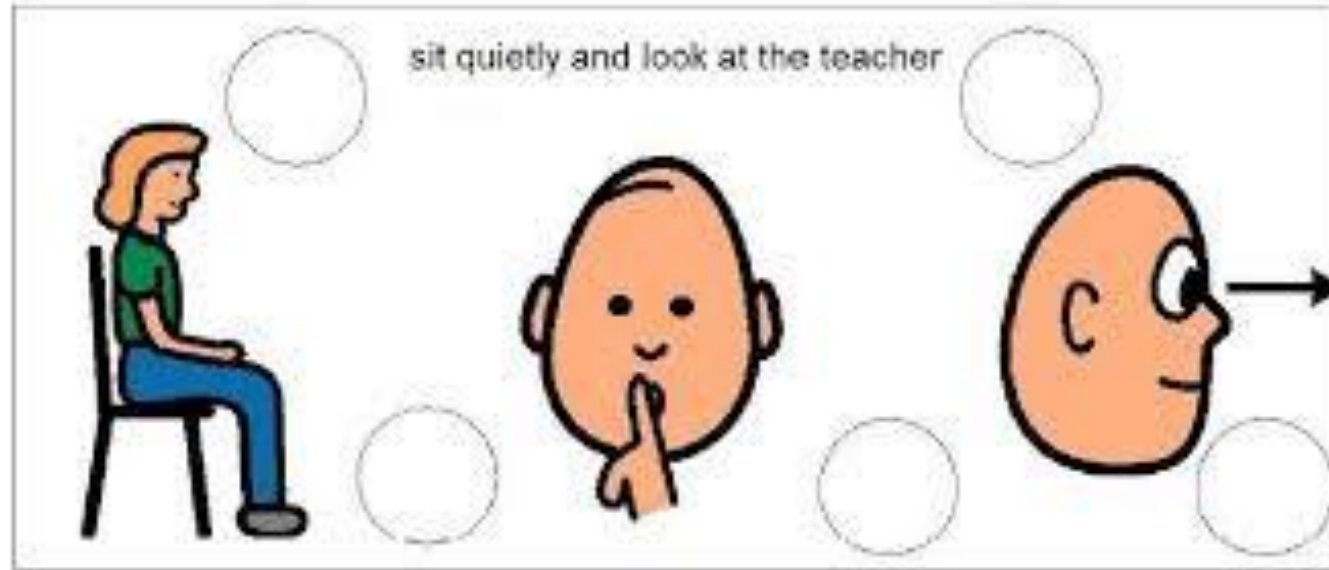
At I have

Looking Eyes

Listening Ears

Sitting Body

Quiet mouth

Teachers intentionally embed strategies to support children's individual learning needs

First

Then

Give me eyes and ears in

5.....4.....3.....2..and..1

-Jaxwell Forest

Transition Supports

Preschool Schedule 2012-2013

Activity Time

Circle Time

Snack Time

Wiggle Time

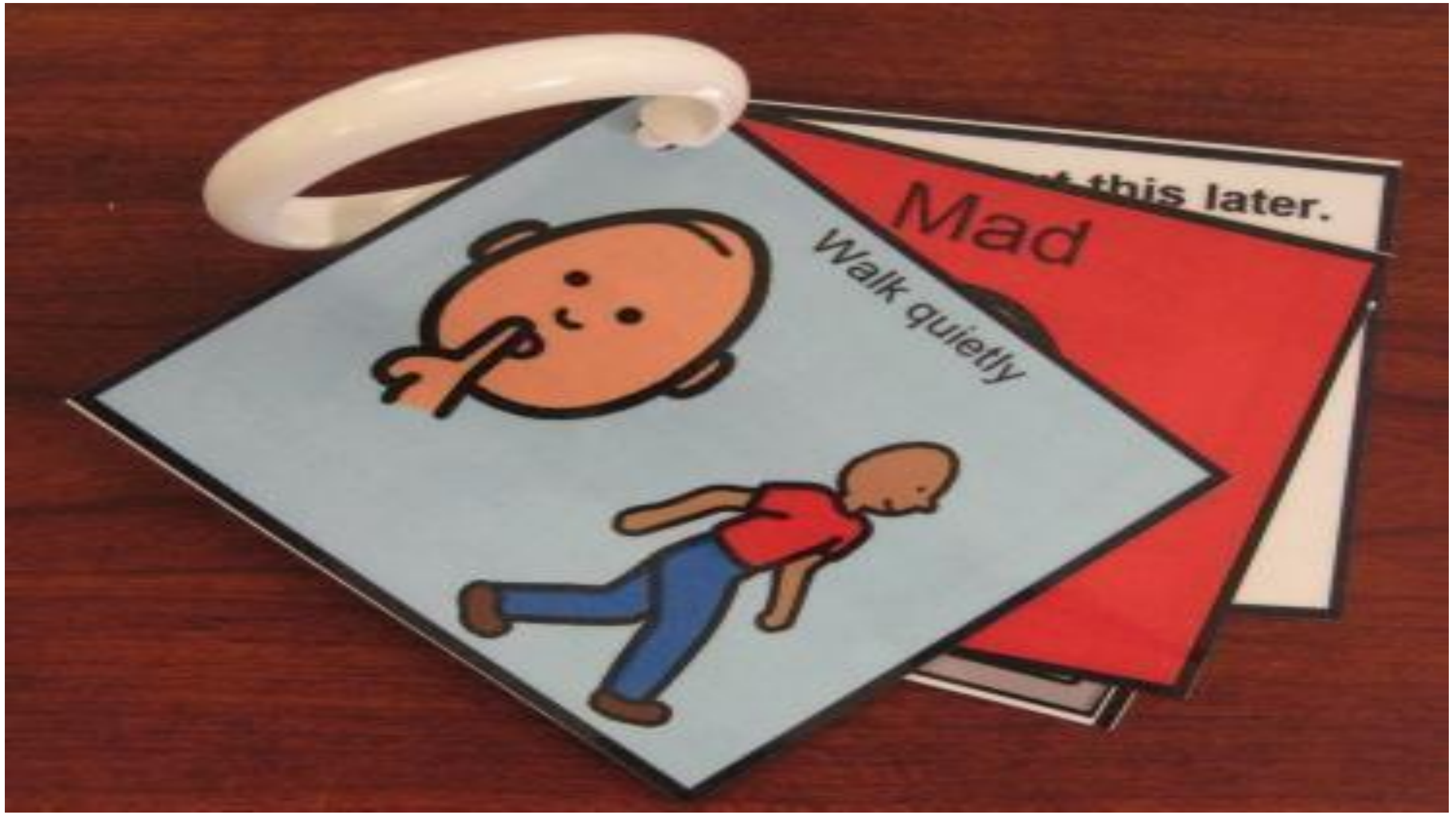
Lesson Time

Craft Time

Play Time

Walk quietly

Mad

at this later.

Πρακτικές για την υποστήριξη κοινωνικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ των παιδιών

- Οι χώροι των τάξεων και τα εκπαιδευτικά υλικά δημιουργούν ευκαιρίες για την αλληλεπίδραση μεταξύ των παιδιών
- Οι ενήλικες προγραμματίζουν, ξεκινούν, και διευκολύνουν κοινωνικές δραστηριότητες και παιχνίδια
- Χρησιμοποιούν στρατηγικές για την στήριξη της κοινωνικής ανάπτυξης (scaffolding strategies) των παιδιών που αποσκοπούν στο να βοηθούν τα παιδιά να ξεκινούν και να διατηρούν τις κοινωνικές τους αλληλεπιδράσεις και φιλίες με τους συμμαθητές τους

Soukakou, 2016, DEC Recommended Practices 2014

Copyright © 2020 by Elena P. Soukakou. All rights reserved.

Τί Γνωρίζουμε Για τις Παρεμβάσεις/ Πρακτικές που Υποστηρίζουν Τις Κοινωνικές Αλληλεπιδράσεις Των Παιδιών?

- Επιστημονικά τεκμηριωμένες παρεμβάσεις για την ανάπτυξη κοινωνικών και πολλών διαφορετικών δεξιοτήτων για τα παιδιά.
- Παιδιά εκπαιδεύονται πώς να υποστηρίζουν την μάθηση νέων δεξιοτήτων σε παιδιά με αναπηρία (Neitzel, 2008).

(Barton, Fetting, Pokorski & Harbin, 2021 in Hemmeter, Ostrosky, & Fox, 2021, Chapter 10)

Η Συμμετοχή Ενηλίκων Στις Αλληλεπιδράσεις Των Παιδιών: Συζήτηση

- Τι στρατηγικές χρησιμοποίησε η δασκάλα για να υποστηρίξει την αλληλεπίδραση των παιδιών;

- Πως η συγκεκριμένη στρατηγική υποστηρίζει τον μαθητή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
 - Τη συμμαθήτριά;
 - Τη δασκάλα;
 - Όλη την υπόλοιπη τάξη;

Πρακτικές που υποστηρίζουν τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις των παιδιών: επίλυση διαφορών (social problem solving)

- Κατανόηση των απόψεων όλων των παιδιών με την ενεργή ακοή (active listening).
- Χρήση ειδικών τεχνικών για την επίλυση διαφορών (π.χ. modeling, alternative communication, prompting, visual supports).
- Υποστήριξη των παιδιών να καταλάβουν και να επικοινωνήσουν τις απόψεις τους και τα συναισθήματά τους.
- Εστίαση στην προώθηση επιθυμητών συμπεριφορών, και εποικοδομητικών λύσεων αντί για την αρνητική συμπεριφορά.

(Golden, Taylor, Korba & Hemmeter, in Hemmeter, Ostrosky, & Fox, 2021, Chapter 13)

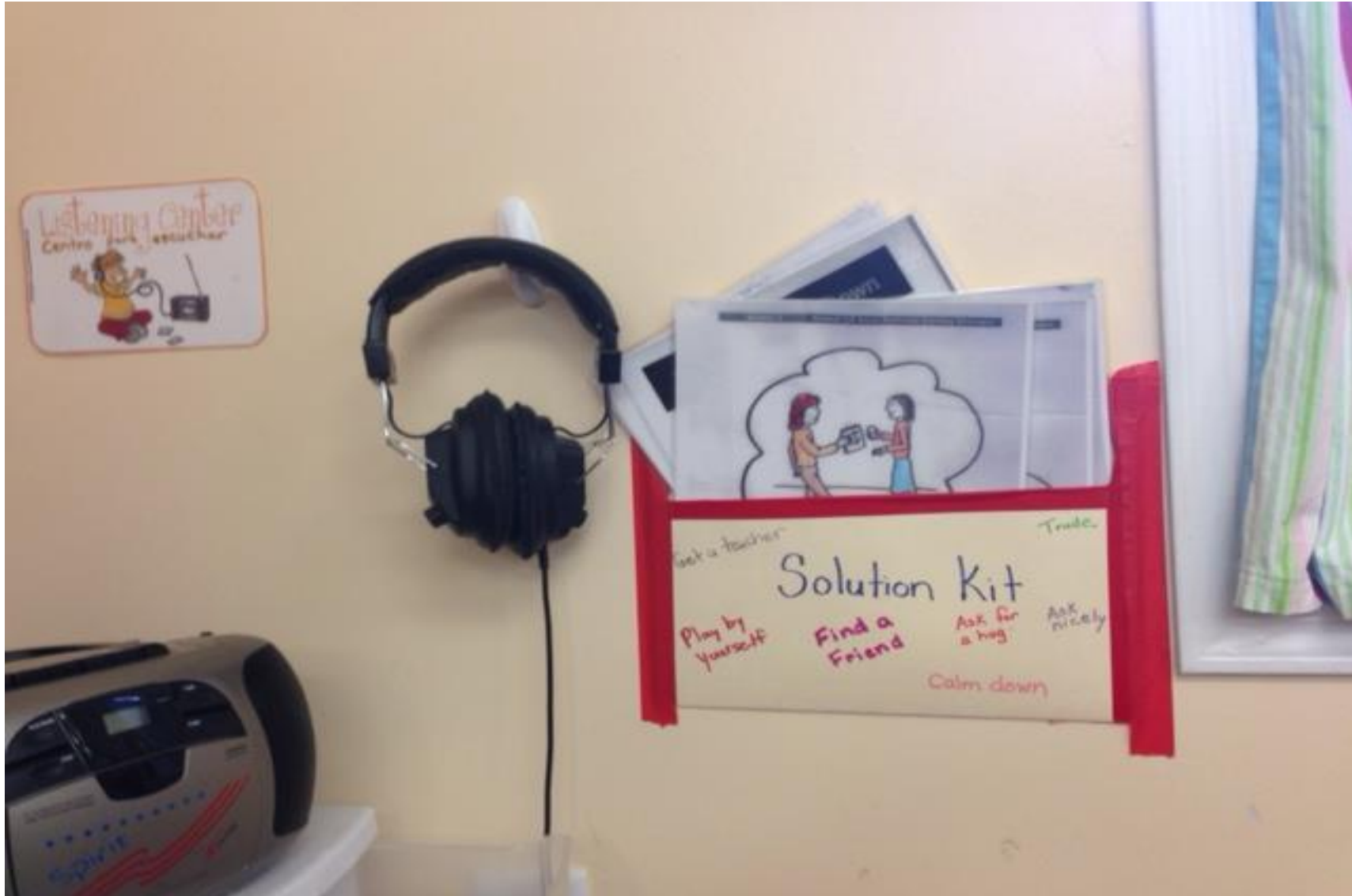
Visual Symbols to Support Social Interactions

Visual facial expressions

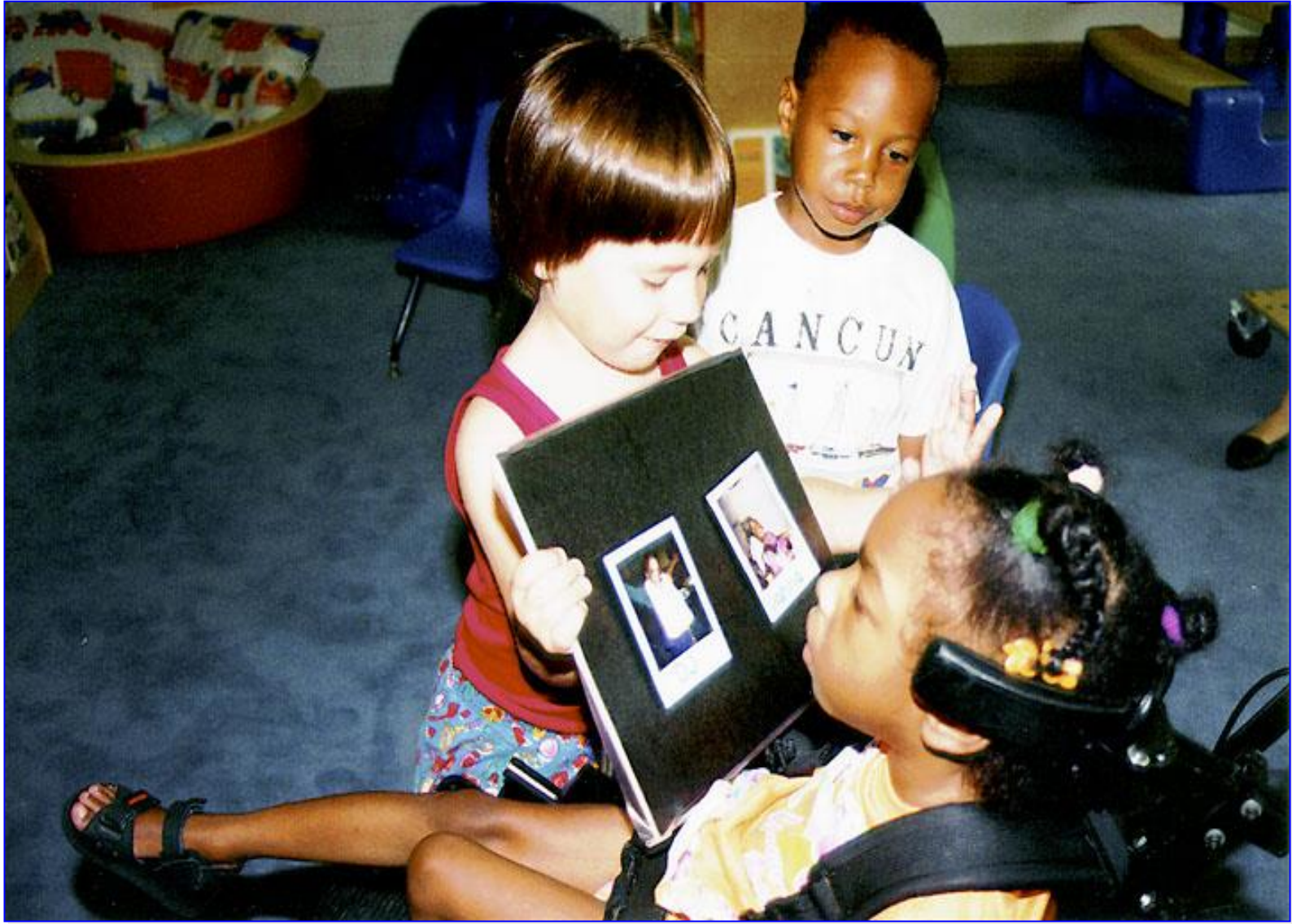
Visual Conflict Solution Kit

Υποστήριξη των Παιδιών για την ενεργή συμμετοχή τους σε δραστηριότητες και στο Παιχνίδι

- Οι ενήλικοι παρακολουθούν τη συμμετοχή των παιδιών στο παιχνίδι, και υποστηρίζουν την ενεργό συμμετοχή τους χρησιμοποιώντας ειδικές τεχνικές (π.χ. modeling, prompting, visual supports).
- Οι ενήλικοι δημιουργούν ευκαιρίες για τα παιδιά ώστε να κάνουν επιλογές και βοηθούν τα παιδιά να καταλάβουν και να επικοινωνήσουν τις επιλογές τους.
- Οι ενήλικες συνεργάζονται για να υποστηρίξουν συνεχώς και να διευρύνουν την ενεργή συμμετοχή των παιδιών.

Παραδείγματα οπτικά προγράμματα

Γιατί αυτές οι **πρακτικές** είναι ενταξιακές?

Εξατομικευμένες
ανάγκες

Ενεργή
συμμετοχή στην
ομάδα

Ενταξιακή
εκπαίδευση στην
προσχολική ηλικία: 7
Πυλώνες για
αποτελεσματική
υλοποίηση

01

Στάσεις και Αντιλήψεις

02

Ομαδική συμμετοχή & συνεργασία

03

Διαρκής εκπαίδευση και δια βίου μάθηση

04

Αποτελεσματικές ενταξιακές Πρακτικές

05

Θεσμικό πλαίσιο και εκπαιδευτική Πολιτική

06

Διοίκηση/ Διοικητική υποστήριξη

07

Χρηματοδότηση

Βιβλιογραφία

Barton, E. E. et Smith, B. J. (2015). *The preschool inclusion tool box. How to build and lead a high-quality program*. Baltimore, MD: Paul H. Brookes Publishing Co.

Catlett C. & Soukakou E.P. (2019). Assessing opportunities to support each child: 12 key practices for quality inclusion. *Young Children*, 74(3), 34-43.

DEC Recommended Practices Commission. (2014). DEC recommended practices. Division for Early Childhood. (2014). DEC recommended practices in early intervention/early childhood special education 2014. Retrieved from <http://www.dec-sped.org/recommendedpractices>

DEC/NAEYC. (2009). Early childhood inclusion: A joint position statement of the Division for Early Childhood (DEC) and the National Association for the Education of Young Children (NAEYC). Chapel Hill: The University of North Carolina, FPG Child Development Institute.

Hemmeter, M. L., Ostrosky, M., & Fox, L. (Eds.) (2021). *Unpacking the Pyramid Model: A Practical Guide for Preschool Teachers*. Brookes Publishing.

Research Synthesis Points on Practices That Support Inclusion

http://npdci.fpg.unc.edu/sites/npdci.fpg.unc.edu/files/resources/NPDCI-ResearchSynthesisPointsInclusivePractices-2011_0.pdf

Βιβλιογραφία

- Dunst, C. J., Bruder, M. B., & Hamby, D. W. (2015). Metasynthesis of in-service professional development research: Features associated with positive educator and student outcomes. *Educational Research and Reviews, 10*(12), 1731-1744.
- Guralnick, M. J., & Bruder, M. B. (2016). Early childhood inclusion in the United States. *Infants & Young Children, 29*(3), 166-177.
- Snyder, P., Hemmeter, M. L., Meeker, K. A., Kinder, K., Pasia, C., & McLaughlin, T. (2012). Characterizing key features of the early childhood professional development literature. *Infants & Young Children, 25*(3), 188-212.
- Snyder, P., Rakap, S., Hemmeter, M. L., McLaughlin, T. W., Sandall, S., & McLean, M. E. (2015). Naturalistic instructional approaches in early learning: A systematic review. *Journal of Early Intervention, 37*, 69-97.
- Soukakou, E., Evangelou, M., & Holbrooke, B. (2018). Inclusive Classroom Profile: a pilot study of its use as a professional development tool. *International Journal of Inclusive Education, 22*(10), 1124-1135.
- Winton, E. C. T. P. J., & Snyder, P. A. (2015). Beyond the status quo: Rethinking professional development for early childhood teachers. In *Handbook of early childhood teacher education* (pp. 72-86). Routledge.
- Zaslow, M., Tout, K., Halle, T., Whittaker, J. V., & Lavelle, B. (2010). Toward the Identification of Features of Effective Professional Development for Early Childhood Educators. Literature Review. *Office of Planning, Evaluation and Policy Development, US Department of Education*.

- West, T.A., Soukakou E.P., & Winton, P.J. (2021). Inclusive Classroom Profile Training Program: Participant Reliability and Perspectives on Usability and Application. *Infants and Young Children*.
- Catlett C. & Soukakou E.P. (2019). Assessing opportunities to support each child: 12 key practices for quality inclusion. *Young Children*, 74(3), 34-43.
- Soukakou E.P., Evangelou M. & Holbrooke B. (2018). Inclusive Classroom Profile: a pilot study of its use as a professional development tool. *International Journal of Special Education*, 22 (10), 1124-1135.
- Lundqvist J. & Larsdotter Bodin U. (2018). Inclusive Classroom Profile (ICP): A cultural validation and investigation of its perceived usefulness in the context of the Swedish preschool, *International Journal of Inclusive Education*.

NC Department of
Instruction,
Exceptional Children

CONTACT INFORMATION

- Elena: elena.soukakou@roehampton.ac.uk